บทบรรณาธิการ

คำถาม ตกลงซื้อขายไม้ในโรงเลื่อย ผู้ซื้อได้ตรวจตีตราได้ไม้ครบถ้วนตามสัญญาแล้ว ต่อมามีผู้วางเพลิงโรงเลื่อยของผู้ขาย ไม้ส่วนที่ยังไม่ส่งมอบถูกเพลิงไหม้ ผู้ขายจะขอให้ผู้ซื้อคืนเงินค่าไม้ในส่วนที่ยังไม่ได้ส่งมอบ ได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๙/๒๕๐๖

ศาลฎีกาเห็นว่า โจทก์ฟ้องว่าจำเลยขายไม้ให้โจทก์แล้วมิได้ส่งมอบไม้ตามสัญญา จึงเรียกให้จำเลยคืนเงินที่จำเลยรับเกินจำนวนไม้ที่ส่งมอบแล้ว เมื่อปรากฏว่าไม้นั้นคนของโจทก์ได้ตรวจตีตรากรรมสิทธิ์ครบถ้วนแล้ว กรณีก็ต้องด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๙๕, ๓๗๐ และ ๔๖๐ ซึ่งต้องถือว่า**กรรมสิทธิ์ในไม้ได้โอนไปเป็นของโจทก์และได้เสียหายเพราะเหตุอันโทษลูกหนี้มิได้ ต้องตกเป็นพับแก่โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ในการที่จะได้รับไม้นั้นจากจำเลย** ข้อที่โจทก์ฎีกาว่า ตามเงื่อนไขข้อ ๕ ในสัญญาจำเลยต้องรับผิดชอบในไม้จนกว่าจะได้ส่งมอบถึงที่ตามที่ได้ตกลงกันไว้เป็นการยกเว้นบทบัญญัติมาตรา ๓๗๐ และ ๔๖๐ นั้น ศาลฎีกาเห็นว่า โจทก์ฟ้องอ้างว่าจำเลยไม่ส่งมอบไม้ตามสัญญาจึงต้องรับผิด เมื่อได้ความว่าการส่งมอบไม้เป็นพ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์ที่จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบ **จำเลยก็หลุดพ้นจากการชำระหนี้**ที่โจทก์ถือว่าจำเลยยังต้องรับผิดอยู่ เพราะมีข้อตกลงกันเป็นอย่างอื่นตามสัญญาข้อ ๕ ในฟ้องของโจทก์มิได้ยกข้อความในสัญญาข้อนี้ขึ้นกล่าวเป็นประเด็นให้ชัดแจ้ง เมื่อจำเลยให้การอ้างว่าไม่ต้องรับผิดเพราะไม้สูญไป เพราะเหตุที่จำเลยไม่ต้องรับผิดหลังจากที่โจทก์ได้ตรวจคัดเลือกไม้แล้ว และมีการชี้สองสถานโจทก์มิได้ยกข้อความข้อนี้ขึ้นอ้างให้ได้ความชัดเพื่อประเด็นข้อพิพาทเช่นเดียวกัน ศาลล่างวินิจฉัยชอบแล้ว

คำถาม สัญญาซื้อขายที่กรรมสิทธิ์ยังไม่โอนไปยังผู้ซื้อหากการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยที่จะโทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ ผู้ขายต้องคืนเงินแก่ผู้ซื้อหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕๒๖/๒๕๔๓ การซื้อขายที่ดินระหว่างผู้ร้องกับผู้ตาย ผู้ตายจะต้องไปจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ร้องหลังจากออกโฉนดที่ดินแล้ว จึงเป็นเพียงสัญญาจะซื้อขาย หากการชำระหนี้ตามสัญญาจะซื้อขายที่ดินดังกล่าวตกเป็นพ้นวิสัยเนื่องจาก**ที่ดินของผู้ตายที่ออกโฉนดในภายหลังต้องห้ามไม่ให้โอนภายใน ๑๐ ปี**

ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ทำให้ผู้ตายหลุดพ้นจากการชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง ไม่ต้องไปจดทะเบียนโอนที่ดินแก่ผู้ร้อง แต่ผู้ตายหามีสิทธิได้รับการชำระราคาที่ดินตอบแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๗๒ วรรคหนึ่งไม่ ผู้ตายจึงต้องคืนเงินราคาที่ดินให้แก่ผู้ร้องเมื่อผู้ตายยังมิได้คืนเงินย่อมถือได้ว่าผู้ร้องซึ่งเป็นเจ้าหนี้เป็นผู้มีส่วนได้เสียและมีสิทธิร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้จัดการมรดกเกี่ยวกับที่ดินแปลงดังกล่าวได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๑๓

คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๒๔๑/๑๕๓๙ วัตถุประสงค์แห่งหนี้ตามสัญญาจะซื้อขายที่พิพาทนั้น คือ การรับโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามจำนวนเนื้อที่ที่จะซื้อสำหรับโจทก์และการชำระค่าที่ดินตามจำนวนที่ตกลงกันสำหรับจำเลย เมื่อปรากฏตั้งแต่วันถึงกำหนดโอนตามสัญญาว่า**มีการเวนคืนที่ดิน**และที่ดินที่จะซื้อจะขายอยู่ในเขตเวนคืนด้วย อันจะมีผลทำให้ที่ดินที่จะซื้อจะขายถูกเวนคืนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ ดังนั้น การปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาจึงเกิดปัญหาทั้งในส่วนจำนวนเนื้อที่ดินที่โจทก์จะพึงได้รับตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้และในส่วนจำนวนค่าที่ดินที่จำเลยมุ่งไว้ซึ่งจะเปลี่ยนแปลง ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามสัญญาจะซื้อจะขาย กรณีถือได้ว่า**การชำระหนี้ตามสัญญาจะซื้อจะขายที่พิพาทในคดีนี้ตกเป็นพ้นวิสัยเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ไม่ได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๒ ต่างฝ่ายต่างไม่ต้องชำระหนี้ต่อกันต่อไปอีก** กรณีไม่อาจถือได้ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาแต่ประการใด โจทก์จึงไม่อาจเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้ **สำหรับเงินมัดจำ**ที่จำเลยรับไว้จากโจทก์ ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้น เมื่อการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ จำเลย**ก็ต้องคืน**ให้โจทก์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๙/๒๕๐๖ โจทก์**ขาย**รถยนต์เฟี้ยตให้จำเลยราคา ๕๕,๐๐๐ บาท โดยให้จำเลยชำระราคาด้วยเงินสด ๒๐,๐๐๐ บาท กับรถยนต์ออสตินของจำเลยตีราคา ๓๕,๐๐๐ บาท โจทก์จำเลยส่งมอบรถยนต์และเงินสดให้แก่กันแล้ว และตกลงจะไปโอนทะเบียนรถยนต์ให้กันเมื่อโจทก์ผ่อนชำระราคาครบและรับโอนทะเบียนมาจากกรมสวัสดิการฯ แล้ว ดังนี้ แสดงว่า**ทั้งสองฝ่ายยังไม่มีเจตนาโอนกรรมสิทธิ์รถยนต์ให้กัน**จนกว่าจะได้เป็นไปตามเงื่อนไขแล้ว

ระหว่างที่เงื่อนไขยังไม่สำเร็จ **รถยนต์เฟี้ยต**ซึ่งอยู่ในครอบครองของจำเลย**ถูกเพลิงไหม้ใช้การไม่ได้โดยไม่ใช่ความผิดของฝ่ายใด** เป็นการพ้นวิสัยที่โจทก์จะโอนกรรมสิทธิ์รถยนต์เฟี้ยตให้จำเลยได้ ดังนี้ โจทก์ก็ไม่มีสิทธิจะเรียกร้องให้จำเลยโอนกรรมสิทธิ์

รถยนต์ออสตินให้โจทก์ได้ เพราะเป็นสัญญาต่างตอบแทนกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๗๒ วรรคแรก และ**เมื่อกรรมสิทธิ์ยังไม่โอนมายังโจทก์ ตามมาตรา ๓๗๐ และมาตรา ๓๗๑ ก็บัญญัติว่า สัญญาต่างตอบแทน ถ้ามีเงื่อนไขบังคับก่อน และทรัพย์อันเป็นวัตถุแห่งสัญญานั้นสูญหรือทำลายลงในระหว่างที่เงื่อนไขยังไม่สำเร็จ จะนำมาตรา ๓๗๐ มาใช้บังคับไม่ได้อีกด้วย**

คำถาม เข้าไปในร้านเสริมสวยขณะยังเปิดให้บริการอยู่เพื่อทวงเงินค่าสลากกินรวบจากเจ้าของร้าน โดยใช้กำลังประทุษร้ายและขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต แต่เจ้าของร้านไม่ยอมที่จะให้เงิน ดังนี้ จะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฐานใด

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๘๗๔/๒๕๕๖ จำเลยทั้งสองซื้อสลากกินรวบจากผู้เสียหายที่ ๑ จำเลยทั้งสองย่อมทราบว่าเป็นการกระทำซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๔ วรรคสอง, ๑๒ (๑) และไม่ก่อให้เกิดหนี้ในอันที่จะสามารถบังคับกันได้ตามกฎหมายแม้หากเป็นหนี้ที่ชอบด้วยกฎหมายและลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้ เจ้าหนี้ยังหาได้มีสิทธิที่จะทวงถามด้วยการข่มขืนใจให้ลูกหนี้ยอมชำระหนี้โดยการใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิตของลูกหนี้ไม่ จึงไม่มีเหตุที่จะให้จำเลยที่ ๑ เข้าใจหรือเชื่อโดยสุจริตได้เลยว่าจำเลยที่ ๑ มีสิทธิที่จะบังคับและ**ข่มขู่ให้**ผู้เสียหายที่ ๑ ยอมชำระเงินค่าสลากกินรวบให้แก่จำเลยที่ ๑ **ด้วยการใช้กำลังประทุษร้ายและขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต**ของผู้เสียหายที่ ๑ ได้ เมื่อผู้เสียหายที่ ๑ ไม่ได้ยอมที่จะให้เงินแก่จำเลยที่ ๑ การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นการพยายามกรรโชก

จำเลยที่ ๒ รู้เห็นโดยเจตนาที่จะร่วมกับจำเลยที่ ๑ และพวกไปขู่เข็ญกับใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อทวงถามเงินค่าสลากกินรวบจากผู้เสียหายที่ ๑ มาตั้งแต่แรก มิใช่เป็นเรื่องที่จำเลยที่ ๑ กระทำไปเองเพียงลำพัง ถือว่าจำเลยที่ ๒ เป็นตัวการร่วมกับจำเลยที่ ๑ ในการพยายามกรรโชก และใช้กำลังทำร้ายผู้เสียหายทั้งสองโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๗ วรรคสอง (๑) ประกอบมาตรา ๘๓, ๓๑๙

ขณะเกิดเหตุ ร้านเสริมสวยของผู้เสียหายที่ ๑ **ยังเปิดให้บริการอยู่**ประชาชนทั่วไปรวมทั้งจำเลยทั้งสองมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ ไม่ถือว่าเป็นเคหสถาน การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงไม่เป็นความผิดฐานบุกรุกเคหสถานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา

คำถาม จอดรถขวางกั้นไม่ให้บุคคลอื่นถอยรถยนต์ออกไปแล้วเดินไปกระชากประตูรถยนต์ และทุบกระจกรถยนต์อย่างแรงหลายครั้ง เจ้าของรถที่ถูกขวางกั้นซึ่งนั่งอยู่ในรถจึงใช้ปืนยิง จะถือเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๓๗/๒๕๕๖ โจทก์ร่วมยืนอยู่บริเวณประตูรถยนต์ของจำเลยเพียงลำพัง โดยไม่ปรากฏว่ามีบุคคลอื่นใดอยู่ร่วมกับโจทก์ร่วม ทั้งขณะนั้นจำเลยก็ล็อกประตูของรถยนต์อยู่ โจทก์ร่วมย่อม**ไม่สามารถเปิดประตูรถยนต์ตู้เข้าไปทำร้ายจำเลยได้** จึงไม่มีภยันตรายที่เกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายที่จำเลยจะต้องกระทำเพื่อป้องกัน การที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิงโจทก์ร่วม จำเลยจึงไม่อาจอ้างได้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่การที่โจทก์ร่วมกับพวกจอดรถขวางกั้นไม่ให้จำเลยถอยรถยนต์ตู้ออกจากที่เกิดเหตุ โดยจำเลยจะต้องไปรับพนักงานไปส่งยังที่หมายซึ่งเป็นภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพของจำเลย และโจทก์ร่วมมากระชากประตูรถยนต์ตู้และทุบกระจกรถยนต์ตู้อย่างแรงหลายครั้งอันเป็นการเข้าไปหาจำเลยโดยมีท่าทีคุกคามย่อมเป็นการข่มเหงจำเลยอย่างร้ายแรงด้วยเหตุไม่เป็นธรรม การที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิงโจทก์ร่วมในขณะนั้น จึงเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๒

คำถาม เอาเอกสารหนังสือสัญญากู้ยืมเงินที่ตนเองมีส่วนเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไป ถือว่าเอาไปเสียเอกสารของผู้อื่น อันจะเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๘๘ หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๔๖๐/๒๕๕๖ ส. นำเงินที่จำเลย**มีส่วนเป็นเจ้าของอยู่ด้วย**ไปให้ ท. กู้ยืม หลังจาก ส. ถึงแก่ความตาย จำเลยได้รับมอบหมายให้ดูแลกิจการร้านของ ส. รวมทั้งตู้นิรภัยและสิ่งของต่าง ๆ ภายในตู้นิรภัย แม้จำเลยนำหนังสือสัญญากู้ยืมเงินระหว่าง ส. กับ ท. ซึ่งอยู่ในตู้นิรภัยไป ไม่ว่าเอกสารนั้นเป็นต้นฉบับหรือสำเนาก็ถือไม่ได้ว่าจำเลยเอาไปเสียซึ่งเอกสารของผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๘ **เพราะจำเลยมีกรรมสิทธิ์ร่วมกับ ส. และเป็นผู้ครอบครองเอกสารดังกล่าว**

จำเลยเอาเอกสารหนังสือสัญญากู้ยืมเงินที่จำเลยมีส่วนเป็นเจ้าของด้วยไป การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๘ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าผู้อื่นหรือกองมรดกมีส่วนเป็นเจ้าของเอกสารด้วยหรือไม่

นายประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์
บรรณาธิการ